

Trong ca ba bài phóng s th ng dẫn cũng đều có không mô t ch nào đề câ p đến nguyên nhân, và trách nhiêm – cu a bất c ai – về nh ng ma nh đ i te tua và bâm dâ p cu a nh ng công dân lão ha ng kê trên.

T do cho m i đ i nô i

S a đ em th , l a t ng già

Tổ H u

Chi u. nh: Minh K i u.

Có b a, tôi ch t nhìn thấy vài đốm tóc trắng (li ti) chen lẫn v i tóc đen trên chiếc khăn choàng, phủ quanh mình, khi đang ng i h t tóc. “Cái ông th cúp này làm biếng, không thay khăn mới, cũng không rũ sa ch cái cũ nên nên mới còn sót la i tóc tai tùm lum cu a ng i khách tr c – mô t kh a lão (mặc di ch) nào đó,” tôi nghĩ vâ y.

Vài phút sau, tôi hốt ho a ng nh n ra rằng: nh ng vu n tóc đen, lấm tẩm cùng v i tóc trắng xuất hi n mỗi lúc mô t nhi u. Té ra, đó là tóc ba c cu a chính mình ch còn “kh a lão” (mặc di ch) nào vô đó n a!

Chèn i, vâ y mà tui c t ng là mình còn trẻ . Mái tóc cu a tôi, cách đây ch a lâu, ch ng vài tuần hay vài năm gì đó, vẫn còn xanh (xanh) mà. Ch tui nó ba c h i nào vâ y, Tr i? Sao kỳ cu c vâ y, mấy cha? Khi khô ng, khi không cái tất ca chúng ta đều già cái ru p, và già (ngang) hết nh vâ y sao?

Mà tu i già thì nh chuối chín, càng chín nó càng mềm. Muốn c ng cũng không đ c n a, đánh pha i yên ph n chi u (già) thôi.

- U a, mà già thì đã sao kìa? Làm gì mà nãy gi c ch i đây đâ y, và c rây nâ y lên – nh đ i a pha i v i – vâ y cha nô i?

- Y, đ i ng có t i ng chuyê n gi i n ch i à nha. Già thì l i th i l i m, l i th i l i u, và l i th i (luôn) cho đến chết. Coi: tuô i già đ i u có khi nào chi u t i m i nh ên. Nó đ i c i p k e v i đ i th i nh i ng chuyê n (rất) bà r i n và l i ng nh i ng khác n i a: b i nh t i t, chán ch i ng, cô đ i n, thi u hu t...

Đ i v i y, cuối năm, ông ba n Huy Ph i ng k i chuyê n (nghe) sao mà r i u mu i n chết l u n:

“Tr i c ngày Gi i ng Sinh t i có đ i p vào v i ng th i m t ng i b i n s i p qua đ i trong m t nursing home. Tr i h i ng l i ng đ i n vào phòng ng i b i n, và ngay tr i c ch i làm v i c c i a nh i n vi i n đ i y, t i th i y nh i u ông bà c i ng i tr i nh i ng ch i c xe l i n, nh i n nh i ng ng i qua i. Các cô y tá đ i s i p x i p cho các c i ra ng i tr i h i ng l i ng đ i đ i n v i v i n phòng làm v i c, m t ph i n đ i tr i ng ch i ng các c i, m t ph i n cho các c i đ i bu i n. Nh i ng các c i nh i n s i v i t m t cách đ i ng đ i ng, đ i m t đ i đ i n, có ng i đ i đ i g i c đ i u xu i ng ng i...”

Th i t là i n ch i đ i u!

Tui bi t ch i c là ông Huy Ph i ng không đ i t chuyê n đ i h i em út nh i ng, cùng lúc, t i c i ng bi t r i r i ng cái ca i nh “t i ng đ i u đ i a ngu i c” – v i a đ i c i c mô ta – không ph i bi i n l i m i i Hoa Kỳ hay Gia N i Đ i i. Cách ph i n chia chia tuô i già, và nh i ng công tr i nh nghi i n c i u khoa ho i c, i i hai qu i c gia này, cho chúng ta nh i ng con số t i ng đ i i k i t i n và k i x i c h i n – v i v i n đ i này.

Ng i i ta chia ra tuô i già làm ba loa i:

- Ch i m già (young – old) là nh i m i i n nh i t, chi i m 70 %.
- Già (old-old) 20 %, k i m h i n n i ng đ i ng h i n l i p tr i n th i y r i.
- Già quá c i th i c i mô i c (oldest-old) ch i ng 10 %. Tr i ng số này chi i có 4 % – ch i không ph i i là 20 %, nh i nhi u ng i i v i n nh i – đ i ng s i ng i i nursing home hay b i nh vi i n (Palmore et al. 2005 Encyclopedia of ageism, Binghamton, NY: Haworth).

Nh i v i y, ch i x i c, chi i có 4 % ng i i già – thuô i c nh i m cuối cùng – s i ng i i vi i n đ i ng

lão thôi. Đa phần còn lại i đều có cuộc c sống bình tháng trong côßng đßng. Nhßng khách quan mà nói thì sống iß đâu chẳng nßa thì khi đßi đã về chiều cũng khó mà vui.

Xã hội i, rõ ràng, chßa bao giờ chuß n biß chu đáo cho nhßng công dân lão haßng đß hoß bß c vào giai đoßa n (hußt hßng) còn lại i cußa kiếp ngßi. Đến tußi nghiß hßu, chúng ta bỗng đßng trß nên môßt ngßi nào khác, không còn vai trò gì rõ rßt nßa trên cuộc c đßi này. Và hoàn caßnh sống (rßi) cũng khác luôn, thßi giờ thì dß mà tiền thì thßng thiếu. Đôi khi, iß ngß không biết làm gì cho nó hết môßt ngày. Nói chi tßi môßt tuần, môßt tháng, hay caß môßt (hay hai) ... chußc năm sắp tßi!

Làm sao sống an vui và có ý nghĩa, cho nhßng năm tháng còn lại i, là môßt câu hoßi khó – đối vßi phân lßn nhßng công dân lão haßng – iß nhßng quốc gia phú túc. Nhßng đißnh chế xã hội i hiß n hßu không có câu traß lßi, và cũng không có nhßng chßc năng hôß trß, cho sß an lạc cußa tußi già.

Đây là chuyê n riêng cußa tßng cá nhân. Viß tha hay viß kyß? Thuß cho nó chắc ăn hay xaß láng, sáng về sßm là tùy ý mỗi ngßi. Không có tôß chßc, cũng không có cá nhân nào – kêß caß vß chßng con cái – có thểß đóng góp gì nhiều, cho bất cß ai, vào giai đoßa n cuối cùng cußa kiếp nhân sinh.

iß nß c ta thì khác. Câu hoßi thiết thân cußa tußi già không phaßi là sống ra sao mà làm sao đß sống? Vấn đề, xem chßng, có veß giaß n điß hß n nhßng vẫn là môßt câu hoßi khó đối vßi rất nhiều ngßi dân cao tußi – iß Vißt Nam.

Nhßng đißnh chế xã hội i (cß quan, ban ngành, đoàn thểß, hội i hß ... thß taß gì đó) thì có rất nhiều và cũng rất thßa. Chúng hoàn toàn vô can, cũng nhß vô trách nhißm, vßi cuộc c sống cußa nhßng công dân lão haßng.

Đßng, Nhà Nß c và Nhân Dân là ba phaßm trßu luôn luôn đi liên, và gắn bó mßt thiết vßi nhau, khi có nhu cầu tuyên truyền hay đóng góp. Đâu cần nhân dân có, đâu khó có nhân dân. Khó trăm lßn, dân lißu cũng xong. Nhßng chuyê n sống còn và an sinh cußa mỗi công dân – vào lúc cuối đßi – lại i là chuyê n thuần túy có tính cá nhân. Đßng và Nhà Nß c tuyß t đối không dính dáng gì (ráo) vào chuyê n đßi cußa Nhân Dân khi trăm hoß đến giai đoßa n sßc cùng, iß c kiß t.

Ngày 19 tháng 12 năm 2010, báo chí trong nác đäng loaßt đßng tin (Cuß ông gần trăm tußi đßp xích lô) cußa phóng viên Văn Nguyễn:

“98 tußi, cß Đßng Huyßn vßn đß cß ngßi dân quen gßi là cß Hußn, ngày ngày vßn đßp xích lô chß khách kßm sßng. Cß thßng bßt đßu mßt ngày làm vißc đß khi trßi còn mù sßng. Trong hßi thi đßu hành xích lô Festival làng nghß truyßn thßng Huß 2007, cß Hußn đß cß vinh danh là ngßi lái xích lô có tußi nghß nhßu nhßt đßi Huß.”

“Con trai duy nhßt bß quê vào Nam làm ăn, hßn 30 năm nay mßt liên lßc, gßi cußc sßng gia đßnh cß chß bßt nhß vào đßng công đßp xích lô và sß đßm bßc cßa làng xóm...Ngoài kßm tßn nuôi bßn thân, cß Hußn còn nuôi cß bà Trßn Thß Lßc, 86 tußi, thßng xuyên đau ßm.”

Đßng Huyßn Cuß Đßng Huyßn.

Kißu “vinh danh” cußa nhßng viß tôß chßc Festival làng nghß truyßn thßng Huß 2007, xem ra, hßi laß. Phaßn hồi cußa đä cß giaß Lê Thu Hiền, đßi bài báo thßng đßn, cũng laß lòng không kém:

“ Cß Huân thß cß là ngßi đßng khßm phßc vì sß cß khße, sß bßn bß và đßo dai cßa mình. Cuß cß sßng thêm lßn nßa đß cß mình chßng rßng không cßn sß giàu sang phú quý, nghèo mà vßn bßn bß lao đßng vßn đßo ra cußc sßng có ý nghĩa, sß cß khße nßm tin và hßnh phúc cho riêng mình.”

Cuß Phaßm Đßn, môßt công dân Vißt Nam lão haßng khác, laßi ß vào môßt hoàn caßnh sống khác, kém “ý nghĩa” hßn. Bà cuß, xem chßng, đß không có kßaß năng taßo đßng cß “nißm tin và hßnh phúc cho riêng mình” – theo nhß tßng thußt cußa ký giaß Haßi Lußn, trên Tußi Tre Online, đßc đßng cß vào hôm ngày 31/01/2010:

“Đêm mùa đông rét nh c t da c t th t, c Ph m Thi Đ n, 76 tu i, thôn Qu ng H i, xã V n Th ng, huy n V n Ninh, t nh Khánh Hòa, c th ch nh da b c x ng, th c d y t 1 gi khuya, l m xu ng ngâm mình d i b n mò cua b t c k m g o ăn qua ngày... T 1 gi sáng đ n g n 11 gi tr a trong b ng không có h t c m, ngâm mình trong giá rét... nh ng ch bán đ c 17.000 đ ng. Giá tr c ngày lam lũ ch thu đ c 10.000-20.000 đ ng, g p lúc sóng to gió l n ch đ c 5.000-7.000 đ ng.”

Cu Pha m Đ n cũng không đ c đoàn thê , hay tô ch c nào, “vinh danh” hết tr n hết tro i. Lý do, có lẽ, vì “mò cua bắt ốc” không pha i là loa i hình lao đ ng đ c coi là vinh quang – theo tiêu chuâ n văn hoá cu a dân làng Ba Đình, Hà Nô i.

Cu Pha m Đ n.

Ông Nguyễn Văn Thành, còn có tên go i là Lão Thành – mô t ng i mù, đang bán vé số đê làm kế sinh nhai – cũng r i vào tr ng h p (không nằm trong tiêu chuâ n đ c vinh danh) t ng t . Phóng viên Giang Uyên – báo B u Diê n Viê t Nam, số ra ngày 24 tháng 12 năm 2010 – đã không quá l i khi dùng t ng “quảng quâ t” đê mô ta cuô c sống vất va (ngoài s c t ng t ng) cu a ng i dân ông khuyết tâ t, xấu số này:

“... đ n gi tên tu i c a c cũng ch còn là ký c... m i ngày ông v n ph i t đi k m ăn qua t m vé s và cu c s ng ‘t l p’ n i đ u đ ng xó ch ... Dù đã già y u l m r i nh ng ngày ngày lão Thành v n ph i lê b c đi kh p n i đ bán vé s t nuôi thân. Có nh ng hôm lão m n m m t ch nh i u ngày l n. B ng đói không ch u đ ng n i, lão l i l m đ y b c liêu xiêu ra đ ng tìm đ n đ i lý vé s l y vé đem bán.”

Ông Nguyễn Văn Thành.

Táng tánh hai bài phóng sá viết về cuộc c đ i cuáa cuá Phaám Đán và cuá Đáng Huân, bên dái bài viết về ông Thành cũng có nháng dòng chá cuối – chỉ dẫn cách giúp đá đáng sá – nhá sau:

“Mái sá há trá cáa cáng đáng, đá c gá đái vái tráng háp ông Nguyán Văn Thành có thá chuyán đán tán tay ông trá cáa Trung tâm tá ván pháp luát công đoàn, thuá c Liên đoàn lao đáng tán nhá Đáng Nai, đáa chá sá 14, Bùi Văn Hòa, pháng Hòa Bình – TP Biên Hòa.”

Không thấy ông nhà báo gì đến sá hôá trá cuáa Đáng, Nhà Nác, hay nháng ban ngành hôái há ván gì đó – cuáa Mát Trán Tôá Quốc. Trong caá ba bài phóng sá tháng dẫn cũng đều có không môát chá nào đề câáp đến nguyên nhân, và trách nhiám – cuáa bất cá ai – về nháng maán nhá đái te tua và bám dáp cuáa nháng công dân lão haáng kêá trên. Cá nhá thá hoá là nháng ngái thuá c môát quốc gia hay hành tinh nào khác, chá không phaái là nháng công dân cuáa nác Cáng Hoà Xá Hôái Chuá Ngháa Viát Nam.

Tôi chát nghĩ: lá sáng mai bà Phaám Đán hay ông Nguyễn Văn Thành khi má mắt ra và (báng) thấy mình đang sống trong môát cái nursing home ở California – giáng êm nám ấm, cám báng nác rót, cam tái sáa hôáp caánh bên, caá đáng y tá bác sĩ láng xáng kể câán – mà không đáng muốn... rái nác mắt! Hai viá đám táng là mình đã lên tái thiên đáng dù thá c sá là hoá váa laác vào tầng đầu đáa nguác, theo nhá cách nhìn cuáa nháu ngái đang sống ở nháng quốc gia không có Đác Láp -Tá Do – Haánh Phúc – nhá ở nác ta.